

Наш адказ

Газета «Звязда» за 15-га, а за ёй «Літаратура і Мастацтва» за 18-га ды маскоўская «Літаратурная газета» за 22-га кастрычніка 1966 г. надрукавалі артыкул «Ня вам Беларусам зваца!», падпісаны прозывішчамі вясмыёх младых беларускіх пісьменнікаў з БССР: Рыгора Барадуліна, Генадзя Бурайкіна, Васіля Быкава, Анатоля Вярціцкага, Ніла Гілевіча, Івана Пашнікава, Барыса Сачанкі й Івана Чыгрынава. Артыкул быў перададзены таксама савецкім радыястэнцыям «Родніка» 31 кастрычніка. У артыкуле пратестуюць супраць нашых выказванняў у замежным беларускім друку й радыё пра сучасную беларускую літаратуру ў БССР ды вытыкае на калібрантыцаў з піменкімі фашыстымі ў вапошніяй вайне й з амэрыканскімі імпрыялістымі цепенікамі.

Артыкул гэты нас ані чудзіць нічога, бо ў гарце савецкай пропагандавай кампаніі супраць беларускай палітычнай эміграцыі ў вольным съвеце да падобных выступленняў у савецкім друку, радыё ды на розных сходах мы ўжо прывыкли. Дасюль падобныя артыкулы былі звычайнай або аномінай, або падпісаныя прозывішчамі ведамых прафсаюзных паклёнікаў тытулі Леанід Прокшы й падобных, а затым мы ўжо бачылі патрэбы наагуць рэзагаваць на іх. У гэтым-жэ выпадку пад артыкулам, кіруемым прозывішчамі беларускіх пісьменнікаў, і то аўтарытэтных і вядучых сараднікаў літаратурнага пакаленія, пры маладога літаратурнага пакаленія, пры жалюгодае такое веданніе. Адзіночныя спробы маладых беларускіх гісторыкаў абектыўна глянцуць на мінуўшчыну свайго народу перасякаюць ў карэніні партыяй крыйкай і партыйнымі органамі. Дык на аснове якіх крыйніцаў можна сяяня пазнаць мінуўшчыну Беларусі, калі німа навет беларускага гісторычнага часапісу? Уздымаюцца на бацькаўшчыну — тымчасам бяз інікіх вынікаў — справядлівія галасы пра патрубу беларускага краінеднага часапісу, моваведнага часапісу, мастацкага, музичнага, літератураведнага ды іншых часапісаў, затое пра на менин патрэбны гісторычны часапіс дагэтуль нікто напякі не зайдзіць. Ці не затым маўчыца пра яго, што гэта патрабаванне ўважала сяб'ю на партыйных вачох што найменшія настактоўнае.

Што гэта так, паш्वерджаючы падведамі аўтарытэтных і аўтарытэтных груп, супрацьвагу нашым паглядам, дзеянісці — сваіх ідэйных і пішчальных пазыцыяў. Гэта мае асаблівую вымову, калі ўзяць на ўвагу тое, што хоць артыкул пра нас і супраць нас, але для нас. Ён прызначаны наўпакі, а не наўпакі, і то аўтарытэтных і вядучых сараднікаў літаратурнага пакаленія, пры маладога літаратурнага пакаленія, пры жалюгодае такое веданніе. Адзіночныя спробы маладых беларускіх гісторыкаў абектыўна глянцуць на мінуўшчыну свайго народу перасякаюць ў карэніні партыяй крыйкай і партыйнымі органамі. Дык на аснове якіх крыйніцаў можна сяяня пазнаць мінуўшчыну Беларусі, калі німа навет беларускага гісторычнага часапісу? Уздымаюцца на бацькаўшчыну — тымчасам бяз інікіх вынікаў — справядлівія галасы пра патрубу беларускага краінеднага часапісу, моваведнага часапісу, мастацкага, музичнага, літератураведнага ды іншых часапісаў, затое пра на менин патрэбны гісторычны часапіс дагэтуль нікто напякі не зайдзіць. Ці не затым маўчыца пра яго, што гэта патрабаванне ўважала сяб'ю на партыйных вачох што найменшія настактоўнае.

У артыкуле, падпісаным прозывішчамі васьмёх пісьменнікаў, чытаєм і наступную заяву: «**I недахопы нашы, і нягоды нашы мы бачым і ведам лепши, чым вы, і справімсі мы з імі як-небудзь бяз вашай дапамогі!**

Ну, што-ж — дай Божа! Але-ж байды на працягу 50 год існавання савецкай улады ў Беларусі ні здолелі даць рады «справіцца», каб мець навет такую элементарную й дробную, але вельмі патрэбную реч, як зборнік народных песьняў для хору, а зборнік гэтак, даўно апрацаваны наўпакім знацікам беларускай песьні Рыгорам Шырмам, буцьве дзесяць гадоў у памяці. Ды ці толькі із справай песьненага зборніка не дaeца пра «справіцца»?

Калі-ж пачалася нямецка-савецкая

таварыства, беларускі народ, апнуўшыся між двума фашызмамі — чорным гітлераўскім і чырвоным стаўлінскім — стаўся аўтактам бліспрэзэнтнай у гісторыі новай формы калібранціў паміж гітлерызмам і стаўлінізмам. Два фашызмы калібранцаў далей у руйназы: «Езда» русі. Выгледала гэтае калібранцтва наўпакія так: Пад кіраўніцтвам сакінчыў із самалётамі стаўлінскіх палітрукоў партызанская трупілі дызвэрсыйнай або тэрарыстычнай акты супраць Немецкім калібранцамі аўтактамі вёскі ці ў самой вёсцы. Вынік быў той, што пасля гэтага прыбыў аддзел нямецкіх карнікаў і пушчай ўсіх вёсках, усіх суседніх мясоцавасцях, дык жыхарства, навучанне першым трагічным прыкладам, зумашчыліе вайны супрацоўнічалі з нямецкімі фашыстамі ды нясём адказнасць за шматлікіх аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтныя пісьменнікі, якія пішуць на беларускай мове, бо, як добра ведам, беларускія мовы, якія пішуць на беларускай, замяняюць народных предкаў, краі славуты ў чароўны. Тут мы парадзіліся, тут сэрцам сваім слухалі матчыны песьні, тут выйшлі на простор жыцця, тут пішам свае кнігі й гадуем дзеяці. Кожнай хвілінай жыцця, кожнай крыйкай звязанымы зі зямлі гэтай і добра ведаем яе гісторыю, яе раздасці і нігоды, з гонінам называюм сяб'ю Беларусі.

Дык хо-ж «кажа»? Звязаныя сараднікі пераклассіць яго ў беларускую мову, бо, як добра ведам, беларускія мовы, якія пішуць на беларускай, замяняюць народных предкаў, краі славуты ў чароўны. Тут мы парадзіліся, тут сэрцам сваім слухалі матчыны песьні, тут выйшлі на простор жыцця, тут пішам свае кнігі й гадуем дзеяці. Кожнай хвілінай жыцця, кожнай крыйкай звязанымы зі зямлі гэтай і добра ведаем яе гісторыю, яе раздасці і нігоды, з гонінам называюм сяб'ю Беларусі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аўтарытэтных і вядучых сараднікаў, з гонінай падобных пісьменнікаў у беларускім падтрымкі, з любасці да свайго роднага, у арганічным зрадненіні з беларускімі пісьменнікамі.

Гэта байды першыя выпадак, што на бацькаўшчыне «кажуць» тая, што маюць больш інфармацый, у дадзеным выпадку таварыства, што хаваюць аў

«Што такое нація?» — быво тэмай дыскусії, якая вяляся ў 1966 годзе на бачынах часапісу «Вопросы истории». Яна расчленалася адразу пасля XXII зімізу КПСС. Дыскусія яшчэ не закончылася, а дзеля гэтага нельга яшчэ гаварыць пра ейныя канчатковыя вынікі. Аднак у ходзе дыскусії выявіліся цікавыя моманты, на якія мы й хочам звярнуць увагу.

Треба зазначыць, што гэтая дыскусія найменне была абумоўленая працосам нацыянальна-развіціцельнай ў СССР. Яна свае нацыянальнае палітыкі. Аднак спыніла ў сувязі з адраджэннем нацыянальных супяречнасці ў «систэме» годзе ў ведамай ягонай працы «Нацыянальныя сацыялістычныя дзяржаўы», а таксама нальнае пытанье ѹ ленінізму». Да 1949 году гэтая ягоная праца зусім не была ведамай, а пра тое, што яна паявілася толькі ў 1949 годзе, саветніца адпаведна фармулёўкі, унесеная заднім датай на іншых ягоных выступленіях з 1930 году [гл., напрыклад, «Отчет XVI съезду ВКП(б)»].

У сваёй аснове сталінская тэорыя нація зьяўляецца эканамічнай тэорыей. Вядучым і вырашальнym фактарам у станаўленіі ѹ жыцці націяў яна лічыла «еканамічную супольнасць», г.зн.

Паводле гэтага тэорыі, «нація — гэта складзеная ў прыцэсе гістарычнага развіція ѹ стойлія супольнасць людзей, а эканамічнай супольнасці ажыцьлівіні ў цэлым. Пры гэтым бралася пад увагу не «еканамічна супольнасць» наагул, а эканамічнай супольнасці ажыцьлівіні — эпохі — эпохі капіталістычнай стаўры, экоанамічнай жыцці ѹ псыхічнай складу, што выяўляецца ѹ супольнасці культуры». Пры гэтым дадавалася, што «толькі нація ўсіх» гэтых чатырох «прыкметаў, узятых разам, дае нам націю» й «дастаткова адсутнасці хоць-бы аднай із гэтых прыкметаў, каб нація пераставаць быць націяй». У 1949 годзе гэтая сталінская тэорыя дапоўнілася яшчэ прызначэннем магчымасці існавання «сацыялізму» ў цэлым съвеце, і выдзеленнем «несацыялістычных націяў» у апрычынны «буржуазныя нація». Разам з тым, у 1949 годзе Сталін катэгорычна выступіў супраць улуччынага ѹ аднінкі націяў наяўнасці нацыянальнай дзяржаў.

Іншыя элементы гэтага сталінскага тэорыі нація беспасярэдна выцякаюць з немецкай культурна-аб'ектыўнай тэорыі народу, паводле якой народ — гэта складзеная ѹ прыцэсе гістарычнага развіція супольнасць людзей, якая хадзяць, лічачы гэтага шкодным як з рактарызуеща супольнасці мовы ѹ тэ-

